

Täysistunto

Keskiviikko 27.4.2022 klo 13.59—16.28

7. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi ulkomaalaislain ja henkilötietojen käsittelystä maahanmuuttohallinnossa annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 49/2022 vp

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 7. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään hallintovaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan enintään 45 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Keskusteluun, sisäministeri Mikkonen, olkaa hyvä.

Keskustelu

14.06 **Sisäministeri Krista Mikkonen** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hyvät kansanedustajat! Nyt käsittelyssä olevassa hallituksen esityksessä ehdotetaan muutettavaksi ulkomaalaislakia ja henkilötietojen käsittelystä maahanmuuttohallinnossa annettua lakia. Lakia muutettaisiin siten, että Suomi voisi laajamittaisen maahantulon tilanteessa mahdollisimman sujuvasti hyödyntää Euroopan unionin turvapaikkaviraston apua. Sääntelyn taustalla on tämän vuoden tammikuussa voimaan tullut Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus Euroopan unionin turvapaikkaviraston perustamisesta.

Nyt ehdotettavat muutokset ovat osa sisäministeriön vuonna 2020 käynnistämää hanketta, jonka tarkoitus on valmistella lakimuutoksia mahdolliseen laajamittaiseen maahantuloon varautumiseksi. Muutosten tarve on tunnistettu kehittämistyössä, jota viranomaiset ovat tehneet vuodesta 2015 alkaen. Kokonaisuus sisältää monia eri lainsäädäntömuutoksia, joista nyt käsillä oleva on yksi. Näitä on tulossa ja on jo tuotu eduskuntaan, ja osa niistä on jo tullut voimaankin. Esimerkiksi ensimmäisenä esitetty vastaanottolain muutos tuli voimaan tämän vuoden alusta, ja siinä Maahanmuuttovirastolle keskistettiin vastuuvalmius suunnittelusta, joka koskee vastaanottopalveluiden järjestämistä laajamittaisen maahantulon tilanteessa.

Mutta nyt tämän lakiesityksen myötä Suomi voi siis pyytää turvapaikkavirastolta operatiivista ja teknistä apua, jos meidän turvapaikka- tai vastaanottojärjestelmäämme kohdistuu suhteeton paine. Suhteeton paine voi esimerkiksi olla seurausta siitä, että maahan saapuu äkillisesti suuri määrä mahdollisesti kansainvälistä suojelua tarvitsevia kolmansien maiden kansalaisia. Avun tarve saattaisi tulla ajankohtaiseksi myös sellaisessa hybridivaikuttamisen tilanteessa, jossa toinen valtio yrittäisi maahanmuuttajia välineenä käyttämällä vaikuttaa Suomen toimintaan haluamallaan tavalla. Tällöin kyse ei välttämättä olisi laajamittaisesta maahantulosta maahanpyrkijöiden lukumäärään suhteutettuna.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 45/2022 vp

Turvapaikkaviraston antamaa operatiivista apua voi olla turvapaikka-asioden tukiryhmien lähettäminen jäsenvaltioon, jos jäsenvaltio näin pyytää. Tukiryhmien tarjoamaa operatiivista ja teknistä apua on erityisesti kansainvälistä suojelua koskevien hakemusten vastaanottamisessa, rekisteröinnissä sekä tutkinnassa ja vastaanottopalvelujen järjestämisessä avustaminen.

Vaikka kyseessä on sellaisenaan sovellettava EU-asetus, tarvitsemme kuitenkin kansalliset säännökset siitä, miten avun pyytämisestä päätetään ja mikä viranomainen on vastuussa tukitoimista sopimisesta turvapaikkaviraston kanssa. Kun otetaan huomioon turvapaikkaviraston lähettämän tukiryhmän jäsenten mahdollisuus hoitaa julkisia hallintotehtäviä Suomessa sekä se, että kyse on näiden tehtävien antamisesta toisten EU-maiden ja EU-viraston asiantuntijoille, kynnys tuen pyytämiseen olisi korkealla, ja tästä syystä myös päätös tuen pyytämisestä tulisi tehdä korkealla poliittisella tasolla valtioneuvoston yleisistunnossa.

Erilaisten tilanteiden kehittymistä seurattaisiin eri viranomaisten yhteistyössä sisäministeriön maahanmuutto-osaston johdolla osana ennakoimis- ja varautumistoimia ja avun pyytämisen esittämisestä päätettäisiin tarvittaessa tilanteen niin vaatiessa. Esitetyn mukaan Maahanmuuttovirasto tekisi poliittisen päätöksen jälkeen varsinaisen pyynnön turvapaikkavirastolle ja laatisi operaation toimintasuunnitelman turvapaikkaviraston pääjohtajan kanssa.

Kansalliset säädökset tarvitsemme myös siitä, mitä tehtäviä tukiryhmien jäsenet voisivat Suomessa tehdä. Jotta saatavasta tuesta olisi hyötyä, tulisi tukiryhmien voida tehdä mahdollisimman laajasti eri turvapaikkatutkintaan liittyviä tehtäviä menettelyn eri vaiheissa. Osa tehtävistä on senlaatuista, että niitä tehdessään tukiryhmien jäsenet hoitaisivat Suomessa julkisia hallintotehtäviä ja osittain osallistuisivat julkisen vallan käyttämiseen, josta olisi perustuslain mukaan säädettävä lailla.

Esityksessä ehdotetaan, että tukiryhmien jäsenet voisivat suorittaa ulkomaalaislain mukaisia turvapaikkatutkintaan liittyviä tehtäviä sekä päätöksen tiedoksiannon Maahanmuuttoviraston virkamiehen ohjauksessa. Näiden lisäksi tukiryhmien jäsenet voisivat avustaa poliisia ja Rajavartiolaitosta menettelyn alkuvaiheessa maahantulijoiden rekisteröinnissä. Näiden lisäksi ehdotetaan, että tukiryhmien jäsenille olisi mahdollista luovuttaa tehtäviensä suorittamiseksi välttämättömät tiedot salassapitosäännösten estämättä.

Arvoisa puhemies! Hyvät kansanedustajat! Nyt esitetyt lakimuutokset ovat tärkeää jatkoa valmiuden ja varautumisen kehittämisen työlle, jota sisäasiain hallinnonalalla on tehty jo vuosia. Laajamittaisen maahantulon tilanteessa on tärkeää, että voimme saada apua myös EU:n virastolta, ja nyt esitetyt lakimuutokset mahdollistavat sen, että voimme sujuvasti ja täysimääräisesti hyödyntää myös Euroopan unionin turvapaikkaviraston apua turvapaikkaprosesseissa.

Tässä esityksessä ehdotetut lait on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Heinonen.

14.11 Timo Heinonen kok: Arvoisa herra puhemies! Hyvä ministeri ja edustajakollegat! Tämä esitys on tervetullut ulkomaalaislain korjausesitys ja siihen liittyvää lainsäädäntöä — varautumista nimenomaan siihen laajamittaiseen maahantuloon ja sitä, miten voisimme tällaisissa tilanteissa toimia niin, että pystyisimme sieltä auttamaan heitä, jotka aidosti apua

Pöytäkirjan asiakohta PTK 45/2022 vp

tarvitsevat, ja toisaalta sitten pysäyttämään sellaisen välineellistetyin maahantulon, jota olemme nähneet esimerkiksi 2015:kin Suomeen kohdistuneen.

Ministeri puhui valmiuslaista, rajan sulkemisen mahdollisuuksista hybrdivaikuttamisen tilanteissa, joissa tällaista välineellistettyä maahantuloa käytettäisiin painostuskeinona meitä kohtaan. Silloin me olemme kokoomuksesta pitkään edellyttäneet, että lainsäädäntöä pitäisi päivittää niin, että voitaisiin kokonaan keskeyttää turvapaikkahakemusten vastaanottaminen tämältyyppisissä tilanteissa.

Helsingin Sanomat käsitteli tänään pääkirjoituksessaan myös tätä välineellistettyä maahantuloa ja rajan sulkemista ja valmiuslain kiireellistä osakorjaamista. Oikeastaan kysyin ministeri Mikkoselta — tämä varmasti suomalaisia kiinnostaa: minkälaisia toimia olette nyt valmistelemissa tähän, ja minkälaisella aikataululla ne voitaisiin saada käyttöön? Tämä on nimittäin hyvin mahdollinen toimi, että tällainen, mitä 2015 näimme, tulee toistumaan, ja siihen pitää olla keinot varautua — ei lähikuukausina, vaan mieluumminkin lähiviikkoina.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Mäkelä.

14.13 Jani Mäkelä ps: Arvoisa puhemies! On valitettavasti niin, että laajamittaisen maahantulon suhteen voi pahimmassa tapauksessa tilanne olla se, että 2015 ei vielä nähty oikeastaan yhtään mitään, eli meidän pitää varautua huomattavasti pahempiinkin tilanteisiin. On sinänsä hyvä, että hallitus tälläkin pienellä esityksellä varautuu laajamittaiseen maahantuloon, mutta hallitus kuitenkin varautuu siihen ihan väärästä lähtökohdasta ja väärällä tavalla, koska tässäkin mietitään, kuinka niitä laajamittaisesti maahan tulleet henkilöt saataisiin sijoitettua maahan, eikä mietitä sitä, mitä pitäisi miettiä, eli sitä, kuinka sitä laajamittaista maahantuloa saataisiin estettyä ja niitä henkilöitä saataisiin poistettua maasta. Erityisesti tällainen tulee kysymykseen, kun puhutaan näistä hybrdivaikuttamisen tilanteista ja maahanmuuton välineellistämisestä, eli kun maahantulijoita työnnetään jostain maasta, niin siihen tilanteeseen täytyy olla valmius reagoida, koska itsenäisellä valtiolla on oikeus päättää, keitä sen alueelle tulee.

Kysynkin ministeriltä: Milloin eduskunnalta on konkreettisesti tulossa tällaisia toimenpiteitä päätettäväksi? Milloin näitä päivitetään esimerkiksi valmiuslakiin, niin että voitaisiin poikkeustilassa lopettaa turvapaikanhaku väliaikaisesti? Tässä tilanteessa meillä ei ole nyt aikaa odottaa — nämä toimet voivat kohdistua meihin varsin nopeastikin.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Zyskowiez.

14.15 Ben Zyskowiez kok: Arvoisa herra puhemies! Olen samoissa asioissa liikkeellä kuin edellisinkin puhujat. Meillä on eduskunnassa nyt useamman kuukauden ajan käyty keskustelua siitä, ovatko meidän pykälämme, onko meidän lainsäädäntömme ajan tasalla ajatellen sellaista hybrdivaikuttamistilannetta, jossa juuri tätä välineellistettyä maahanmuuttoa käytettäisiin suomalaisen yhteiskunnan horjuttamiseksi sillä tavoin, että Venäjä kuljettaisi tai ajaisi rajoillemme tuhansia, kymmeniätuhansia turvapaikanhakijoita, jonka toimenpiteen tarkoituksena ei siis olisi se, että vainotut ihmiset voisivat hakea turvaa, vaan tarkoituksena olisi horjuttaa suomalaista yhteiskuntaa ja ajaa meitä vaikeuksiin. Tästä olemme siis käyneet kuukausia keskustelua julkisuudessa ja tässäkin salissa, ja tästä ai-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 45/2022 vp

heesta oli myös kokoomuksen ja perussuomalaisten yhteinen välikysymys joitakin kausia sitten.

En nyt arvioi enempää sitä, ovatko meidän pykälämme tältä osin tällaisen tilanteen torjumiseksi riittävässä kunnossa, enkä halua liioitella sitä, miten itse pykälillä eli lakitekstillä voidaan vaikuttaa ennaltaehkäisevästi tällaisiin tilanteisiin, mutta lienee niin, että sillä, mitä meidän lainsäädännössämme tältä osin on päätetty ja minkälaisia valmiuksia lainsäädäntöömme on sisällytetty, on kuitenkin vähintään oma signaali vaikutuksensa, kun Suomea vastaan tällaisia toimia mahdollisesti harkitaan. Myös tässä turvallisuusselonteon sivulla 31 viitataan tähän muuttoliikkeen välineellistämiseen hybridivaikuttamisen keinona ja siihen tilanteeseen varautumiseen.

Venäjän raakalaismainen hyökkäys Ukrainaan on tietysti laittanut meidät kaikki arvioimaan monenlaisia asioita uudelleen, ja itse ajattelen, että hallitus nyt ehkä aikaisempaa tarkemmin pyrkii varmistamaan kaikin tavoin, että lainsäädäntömme on riittävässä kunnossa. Kun nyt ihan viime päivinä on julkisuudessa, muun muassa tämän aamun Helsingin Sanomien pääkirjoituksessa, kerrottu, että hallitus hyvin pikaisella aikataululla valmistelee valmiuslakiin tähän liittyviä muutoksia, niin kysyisin ministeriltä, onko näistä valmisteiluista jotakin sellaista kerrottavissa, jonka nyt voitte julkisesti eduskunnalle kertoa.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Tynkkynen.

14.18 Sebastian Tynkkynen ps: Kunnioitettu puhemies! Laajamittaiseen maahanmuuttoon on syytä tosissaan varautua, ja on hyvä, että maahanmuuttolainsäädäntöä tarkennetaan ja korjataan, mutta siinä pitäisi sitten olla aina tarkkana, otetaanko takapakkia ja tehdäänkö oikeita asioita.

Tässä edustaja Mäkelä piti aivan erinomaisen puheenvuoron äsken. Nimittäin niihin tärkeimpiin kipukohtiin tällä hetkellä, mihin pitäisi varautua, ei olla varauduttu. Sen sijaan tuntuu olevan niin, että hallituksella on se tahtotila, että oikein niin kuin varmistamalla varmistetaan, että jos sieltä hybridioperaatio ihmisten osalta tulisi toteutetuksi Venäjän puolelta, niin meillä olisi kaikki edellytykset ottaa nämä ihmiset vastaan — eli juuri se tilanne, mitä hybridioperaatioita tekevä maa haluaisi.

Tänään perussuomalaisten puheenjohtaja Riikka Purra tuli julkisuuteen ja kertoi tästä valmiuslain uudistamisesta, mikä teillä on ollut fokuksena, mitä sinne on nyt laitettu. Eli ollaan päädytty siihen, että ollaan esitetty toimivaltuuksia ajoneuvojen, rakennusten ja kiinteistöjen käyttöönottoon, eli valmistaudutaan täysin siihen, että otetaan kaikki ne ihmiset, joilla Suomeen halutaan hybridivaikuttaa, vastaan. Tämähän on ihan karmea tilanne. Me tarvitaan nimenomaan estotoimia niille ihmisille, jotka eivät hädän perässä tänne tule vaan joita nimenomaan käytetään hyväksi: me ei suostuta, me ei alistuta tällaiseen toimintaan.

Minun kysymykseni teille, arvoisa ministeri, on se: onko teillä poliittista tahtotilaa valmiuslain uudistamisen yhteydessä toimia juurikin niin, että tällainen laajamittainen maahanmuutto estettäisiin rajoilla siinä kohtaa, kun ihmisiä käytetään suoraan sanottuna hyväksi? Toivoisin, että voitaisiin tästä olla samaa mieltä. Erikseen on sitten vaikka kiintiöpakolaisjärjestelmä. Teillähän on siinä mahdollisuus liikuttaa suuntaan jos toiseen, miten haluatte, mutta voitaisiinko olla samaa mieltä tällaisesta Suomea kohtaavasta vihamielisestä toiminnasta, että tämä tulee estetyksi eikä vastaanotetuksi? — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Rantanen, Mari.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 45/2022 vp

14.20 Mari Rantanen ps: Arvoisa puhemies! Tässä on edellä käytetty erinomaisia puheenvuoroja. Ongelma näyttäisi olevan tällä hallituskaudella se, että me puhumme laajamittaisesta maahantulosta, joka käytännössä katsoen käsittää valitettavasti nämä kaikki puolet — käsittää niin Ukrainasta sotaa pakenevat kuin sitten nämä kenties ikään kuin ihmisaseena käytettävät ihmiset. Nyt tällä hallituskaudella itse asiassa tämä ongelma havaittiin, ehkäpä meidän lainsäädännönkin kohentamistarpeet kyllä jo viime hallituskaudella, eikä niitä ole muokattu, ja tällä hallituskaudella tätä muokkaamattomuutta on vielä jatkettu.

Luen tästä uutista viime marraskuulta, kun Iltalehden artikkeli toteaa, että ”Valko-Venäjä herätti hallituksen”, ja oikeusministeri toteaa: ”Pykälät rajakriisin varalle nopeaan käsittelyyn.” Siis tämä on ollut marraskuussa, ja nyt me olemme huhtikuussa ja niitä pykälä ei ole. Sen sijaan nyt te olette tuoneet meille laajamittaiseen maahantuloon ensin tämän esityksen, että nämä asiat keskitetään Maahanmuuttoviraston johdettavaksi ja koordinoitavaksi, ja nyt te tuotte tällaisen esityksen, jossa esitätte, että otetaanpa EU:lta apua. Missä ihmeessä viipyvät ne pykälät, joilla me voimme estää tilanteen menemisen siihen, että meille ylipäättensä tulee laajamittaista maahantuloa, ellei se ole tämäntyyppinen tilanne, kuten nyt Ukrainassa nähdään, että vastaanottoon ei tässä salissa ole sanottu juuta tai jaata — enkä itse asiassa tunne ketään, joka olisi sanonut.

Sen verran on kyllä todettava, että mielestäni tämä varautuminen, tämä termi, on käsitetty väärin. Varautumisella pyritään ehkäisemään ongelmatilanteita. Ei varautumisella tehdä sitä, mitä ruvetaan tekemään sitten, kun jotain on jo tuulettimessa.

Ja nyt kysyisin ministeriltä, kun olen jotenkin jäänyt siihen ymmärrykseen, että tässä salissa on hyvin yhtenevä näkemys — ainakin olevinaan — siitä, mikä on tilannekuva: miksi tässä kohtaa, kun pitäisi ryhtyä toimiin, näyttäisi siltä, että se tilannekuva kuitenkin hivenen säröilee eri puolilla salia?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Hoskonen.

14.23 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa herra puhemies! Todellakin tämä hybrdivaikuttaminen tänä päivänä on tavallaan pelottava ase, koska siinä käytetään ihmisiä törkeästi hyväksi toista valtiota vastaan. Esimerkkeinä voi mainita sen viime vuoden lopun tilanteen Puolan ja Valko-Venäjän rajalla. Sehän oli törkeistä törkein ihmisten hyväksikäyttö: toisia lennätettiin tietämättöminä sinne rajalle ja luvattiin ummet ja lammet, että siellä on portti auki hyvään hyvinvointiin, ja tosiasiahan oli, että siinä pyrittiin vaikuttamaan toisen valtion asioihin tekemällä tällaista törkeää väkivaltaa viattomia ihmisiä kohtaan, viemällä heidät sinne kylmiin ja vaikeisiin olosuhteisiin. Onneksi se purkautui se tilanne. Ja viittaan tuohon samaiseen Helsingin Sanomien pääkirjoitukseen, että todellakaan tämä maailma ei tänä päivänä Venäjän hyökättyä Ukrainaan törkeällä tavalla ole enää se sama, mikä se oli vielä viime vuonnakin. Silloinkin tiedettiin hybrdivaikuttamisen mahdollisuus, nyt se ei ole enää mahdollisuus, se on arkipäivää, todellisuutta tässä maailmassa.

Samaa kysyn ministeriltä myös minä. Sinisilmäisyys on varmaan hyvä ominaisuus ihmisille joissakin asioissa mutta ei ehkä politiikassa. Toivoisin, että tässä asiassa nyt edetäisiin nopeasti ja saataisiin ne tarvittavat lakimuutokset nopeasti, koska sitten kun se hätä on kädessä, sitten ei voi enää mitään tehdä, sitten ollaan jo onnettomasti myöhässä. Toivon arvoisalta ministeriltä vastausta: missä vaiheessa edetään tässä erittäin tärkeässä asiassa? Nykyisessä tilanteessa, missä Suomikin on tällä hetkellä — selontekoa käsittelemässä, ta-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 45/2022 vp

voitteena päästä äänestämään Natosta sitten, kun aika on — tämä uusi mahdollinen laki-esitys tulee todella kipeään tarpeeseen.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Kettunen.

14.25 Tuomas Kettunen kesk: Arvoisa puhemies! Kiitoksia ministerille lain hyvästä esittelystä. Täällä on käytetty puheenvuoroja siitä, onko tehty oikeita asioita ja mikä on väärä ja mikä on oikea tapa. Kuitenkin täytyy muistaa, että hallitus päätti kehysriihessä merkittävistä lisäpanostuksista Rajalle, mistä voimme olla kaikki tyytyväisiä ja kiitollisia. Nämä panostukset myös ovat laajamittaisen maahantulon torjuntaan. Rajavartiolaitokselle hankitaan välittömästi kriittistä materiaalia, jolla parannetaan valvontakykyä, laajamittaisen maahantulon hallintaa, voimankäyttöä, suojaa, tilannekuvaa ja johtamista, liikkuvuutta ja toimintavarmuutta ja kybersuorituskykyä, ja tämä on hyvä kehityssuunta ja hyvä linja.

Puhemies! Esittäisin myös kysymyksen, kun nyt käydään keskustelua tästä Rajavartiolaitoksen toimintavaltuuksiin liittyvästä lainsäädännöstä. Joko ovat tiedossa ja missä vaiheessa ovat tulossa nämä säädösmuutokset, joilla varaudutaan muuttoliikettä hyväksikäyttävään hybrdivaikututtamiseen?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Könttä.

14.26 Joonas Könttä kesk: Kiitos, arvoisa herra puhemies! Tässä kyseisessä lainsäädäntömuutoksessahan ehdotetaan tehtäväksi ne muutokset, jotta Euroopan unionin turvapaikkaviraston apuun voidaan turvautua, ja siltä osin tämä on oikein ajankohtainen. Minusta se, että Suomi voi tarvittaessa saada myös Euroopan unionilta apua, on oikein kannatettavaa, ja kiitokset ministerille tästä.

Allekirjoitan tässä salissa pidetyt puheenvuorot siitä, että myös laajamittaiseen maahan-tuloon ja tämänkaltaisen tilanteen hyödyntämiseen kannattaa varautua, kun kyseessä voi olla myös ohjattu, ylhäältä ohjattu, jonkun valtion toimesta ohjattu toimenpide, ja silloin Suomella täytyy tietysti olla nämä työkalut kunnossa. Olen ymmärtänytkin, että valmius-lakia valmistellaan, ja toivon, että se valmistelu on siinä mielessä myös aitoa, että kuunnel-laan eduskunnan ja puolueiden erilaisia näkemyksiä, jotka toisaalta, aivan kuten edustaja Rantanen totesi, ovat tässä salissa olleet melko yhtenäiset.

Ministeriltä haluaisin kysyä: kun olette Euroopan unionissa kollegoidenne kanssa käy-neet keskusteluita, kun olemme historiasta huomanneet, että erilaiset maahanmuuttajavir-rat ovat kuitenkin Euroopan unionin sisällä liikkuneet aiemmin, kuten täällä viitattiin, niin onko Euroopan unionin tasolla keskusteltu siitä, että näin ei pääsisi käymään? Elikkä jos joku Euroopan unionin jäsenvaltio, Schengen-valtio, on ikään kuin se heikko lenkki, niin onko pidetty huoli siitä, että tämänkaltaista tilannetta ei uudelleen tapahtuisi? Monesti ja varsinkin tällä hetkellä ihan aiheesta puhutaan siitä, että Venäjä voisi käyttää tämänkaltais-ta ilmiötä hyödyksi, ja pidän itsekin sitä aitona uhkana ja jopa realismina. Mutta tulevai-suudessa on myös mahdollista, että tapahtuisi muunkaltainen, vuosien 2015—2016 kaltai-nen ilmiö, jossa vaikkapa sitten Ruotsin kautta tai vastaavasti. Onko tästä käyty Euroopan unionissa kollegoidenne kanssa keskustelua, että myös Euroopan unionin muiden valtioiden osalta tähän tilanteeseen on herätty?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Rantanen, Mari.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 45/2022 vp

14.28 Mari Rantanen ps: Arvoisa puhemies! Otan tässä vielä toisen puheenvuoron ja otan esiin viime viikolta tuoreen hallintovaliokunnan yksimielisen lausunnon liittyen tähän ihmisoikeuspoliittiseen selontekoon. Valiokunta kävi hyvän kuulemisen, ja tässä lausunnossa lukee muun muassa seuraavaa — tässä siis viitataan näihin hybriditilanteisiin: ”Suomen ensisijaiset velvoitteet kohdistuvat Suomen oikeuspiiriin kuuluviin, ja julkisella vallalla on perustuslain 22 §:n mukaan velvollisuus taata perusoikeuksien ja ihmisoikeuksien toteutuminen. Hallintovaliokunta katsoo, että Suomen kansalaisille ja muille maassa oleskeleville kuuluvien erittäin tärkeiden kollektiivisten etujen on joissain poikkeuksellisissa tilanteissa syrjäytettävä maan ulkopuolella olevien henkilöiden yksilölliset edut.” Lisäksi hallintovaliokunta tässä lausunnossansa nostaa esiin sen, että esimerkiksi useassa Euroopan ihmisoikeussopimuksen artiklassa mahdollistetaan näitten oikeuksien rajoittaminen silloin kun se on välttämätöntä demokraattisessa yhteiskunnassa kansallisen ja yleisen turvallisuuden turvaamiseksi. Lisäksi tässä hallintovaliokunta ”pitää tärkeänä, että Suomi tulkitsee kansainvälisiä ihmisoikeusvelvoitteitaan muiden EU- ja Eta-maiden kanssa yhte-nevaisesti”.

Nyt tästä tietysti päästään siihen, että kun katsotaan näitä välineellistämistilanteita, joita me olemme nähneet sekä Puolan, Liettuan ja Latvian että myös Kreikan rajalla, niin olisi varmasti hyvä pohtia tätä ihan filosofisenakin kysymyksenä, millä tavoin meillä tulkitaan ja millä tavoin muualla tulkitaan. Nyt tässä nimenomaan yksimielisessä lausunnossa annetaan kyllä hyvin vahva pohja sille, että meillä täytyy ehkä ottaa näissä tapauksissa keskiöön Suomen oikeuspiirissä olevat ihmiset ja Suomessa olevat ihmiset, ja tätä itse asiassa presidentti Niinistökin peräänkuulutti täällä valtiopäivien avajaispuheessaan. Kysyn tässä yhteydessä nyt, ministeri Mikkonen: onko meillä joku rikkinäinen puhelin, vai miksi tämä eduskunnan tahtotila ei tule ministeriöön ja lakien valmisteluun saakka?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Myönnän vielä puheenvuorot edustajille Tynkkynen ja Juvonen, ja sen jälkeen ministeri pääsee vastaamaan. — Edustaja Tynkkynen.

14.31 Sebastian Tynkkynen ps: Kiitos, arvoisa puhemies! Pakko tässä vastata edustajan ehkä sellaiseen argumentointiin, mikä nyt ei minuun aivan uppoa. Tässä edustaja puhui aikaisemmin, että niin, voidaan olla erilaista mieltä siitä, onko tehty oikeanlaisia toimenpiteitä, mutta että kyllähän sitä on varauduttu, että Rajavartiolaitokselle tulee lisää rahaa. Totta kai se on erinomaisen hyvä asia, että Rajavartiolaitokselle tulee lisää rahaa. Mutta se ei sitä pääongelmaa tule ratkaisemaan, jos me ei olla valmiita siihen, että meille tulee vihamielistä hybridivaikuttamista laajamittaisen maahanmuuton muodossa. Se on vähän sama asia kuin jos yhtäkkiä olisi sellainen lainsäädäntö, että vankilasta saavat aivan vapaasti, vapaaehtoisesti, ihmiset poistua, jos he haluavat, ja sitten pitäisi palkata hirveä määrä poliiseja, jos tulee jotain ongelmia, ja sitten jengi lähtee liikenteeseen. Eihän silloin ratkaisu ole se, että koko ajan lisää vaan poliiseja, vaan se, että laitetaan ne vankilat kiinni, että sieltä ei kukaan pääse. Tämä on analogiana vähän samantyyppinen tilanne.

Nyt kun huomaan, että ministeri Saarikko on myöskin liittynyt keskusteluun, niin heittäisin haasteen. Tässä selkeästi edustaja Kettusella ja Köntällä oli hyvät puheenvuoron jälkiosat, joissa he nimenomaan halusivat tätä, että tilkitään nämä aukot tässä valmiuslaissa. Nyt toivoisin, että keskustan ministeri heittäisi edustajansa mukaisesti kovaa painetta nyt hallituksen sisällä, että tämä ongelma saataisiin korjatuksi. — Kiitos.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 45/2022 vp

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja edustaja Juvonen.

14.32 Arja Juvonen ps: Arvoisa herra puhemies! Laajamittaisen maahantulon jälkeen meillä voi olla Suomessa sellainen tilanne, että tänne jää henkilöitä, jotka eivät ole Suomen etu. Vuoden 2015 turvapaikkakriisin jälkeen Suomessa ymmärtääkseni edelleen oleskelee henkilöitä laittomasti, ja he eivät poistu maasta. Näille laittomasti maassa oleskeleville Suomi myöntää kuitenkin palveluja: muun muassa asuminen, ruoka ja lääkkeet ovat niitä, jotka kunta heille kustantaa, ja sitten kunta Kelalta pyytää korvauksen. Kysyisin teiltä, ministeri: Onko teillä tietoa siitä, kuinka paljon tällä hetkellä meillä Suomessa oleskelee laittomasti maassa oleskelevia, ja mitä tälle tilanteelle ollaan tekemässä? Olette tuoneet myös lain, että heillä on oikeus jäädä opiskelemaan. Mitenkä tällä hetkellä nyt tämä lainsäädäntö sitten osuu näihin ihmisiin? — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja nyt ministeri Mikkonen, reilu kolme minuuttia.

14.33 Sisäministeri Krista Mikkonen: Kiitos, arvoisa puhemies! Ja kiitos edustajille keskustelusta. Tässä ei tainnut itse tähän lainsäädäntöön sinänsä juurikaan tulla kysymyksiä tai kommentteja — tai taisi tulla joku kommentti, että hyvä että tämäkin muutos tehdään — vaan tässä keskusteluun nousi nyt ehkä laajemmin tämä koko kokonaisuus ja miten varaudutaan erilaisilla lainsäädännön toimilla laajamittaiseen maahantuloon ja myös tähän välineellistämiseen. Ja niin kuin tuossa alkupuheenvuorossa totesin, tämä yksi kyseinen lakiesitys, mikä nyt on käsillä, on tietysti vain yksi pieni osa tätä isoa kokonaisuutta. Valmistelutyötä on todella sen vuoden 2015 jälkeen sisäministeriössä määrätty tekemään ja katsomaan, että minkälaisia lainsäädännöllisiä muutoksia on syytä tehdä, jotta pystymme vastaamaan laajamittaiseen maahantuloon. Ja tässä tosiaan nyt sitten tämä mahdollistaa sen, että voimme pyytää apua Euroopan turvapaikkavirastolta — mehän jo nyt voimme esimerkiksi Frontexilta, rajavirastolta, pyytää apua, ja tätä muuta lainsäädäntöä koko ajan nyt muutetaan.

Keskusteluun nousi nyt paljon nimenomaan tämä valmiuslaki ja ihan miten valmiuslakia voidaan tässä tilanteessa myös käyttää. Ja todellakin paraikaa hallitus on viimeistelemässä työtä niin, että voimme antaa esityksen valmiuslain muuttamisesta. Ja siinä on myös monia eri keinoja — tässä on nyt tavallaan kyse siitä pikakaistasta, missä hybridiuhat otetaan nyt yhdeksi valmiuslain laukeamismekanismiksi, ja sitten määritellään, mitä valtuuksia se sitten tuo mukanaan. Ja me ollaan huomattu tätä työtä tehdessä, että siinä on toisaalta asioita, joita pystymme hyvin nopeasti laittamaan eteenpäin, ja sitten on toisia asioita, jotka sitten vaativat hieman enemmän vielä valmistelua ja tietysti riittävät lausuntoajat ja myös keskustelua [Mari Rantasen välihuuto] EU-tasolla.

Mutta tietysti tämän valmiuslain lisäksi esimerkiksi tämä rajamenettely, joka on nousut yhdeksi keinoksi vastata tällaisiin laajamittaisiin maahantulokysymyksiin ja myös hybridi-vaikuttamiseen, on valmistelussa. Ja siinä me voidaan varmistaa, että käsittely tapahtuu siellä raja-alueella hyvin nopeasti, ja sitten pystytään ohjaamaan pois ihmiset, jotka eivät ole oikeutettuja turvapaikkahakemukseen. Tämähän me huomattiin esimerkiksi siellä Puolan rajalla, Liettuan, Latvian rajalla, että myös se viesti siitä, että käsittely on nopea ja sellaiset, jotka eivät turvapaikkaa ansaitse, ohjataan saman tien pois, myös sitten aut-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 45/2022 vp

taa siihen itse tilanteeseen niin, että tätä ei sitten yritetä käyttää samalla tavalla hyväkseen, niin kuin oltiin ajateltu.

Hybridivaikuttamisessa on tietysti hyvä huomioida se, että sehän on nimenomaan keino aiheuttaa sekaannusta ja jakolinjoja siihen kohdevaltioon, mihin sitä yritetään. Ja myös tässä nähtiin siellä Puolan, Latvian, Liettuan kohdalla, että sehän oli myös keino yrittää vaikuttaa EU:hun, EU:n yhtenäisyyteen, EU:n omiin arvoihin. Ja tietysti tämäkin kannattaa pitää mielessä, että silloin kun me huolehditaan siitä, että meillä on oikeat välineet — laajat monipuoliset välineet — vastata tällaisiin vaikuttamiskeinoin, niin tietysti meidän täytyy huolehtia myös siitä, että me pidämme kiinni kansainvälisistä sopimuksista.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja edustaja Rantanen, Mari.

14.37 Mari Rantanen ps: Arvoisa puhemies! Kuten tuossa totesin, niin kansainvälisissä sopimuksissa on mahdollisuus poikkeuksiin myöskin silloin, kun joku tilanne on sellainen, joka uhkaa valtion sisäistä toimintaa, yleistä järjestystä ja turvallisuutta. Ja on hyvä muistaa se, että ne ihmisoikeudet ja perusoikeudet ovat myös täällä Suomen lainkäytön sisällä olevilla ihmisillä.

Mutta, jotta ihmisille ei tule väärää käsitystä tästä rajamenettelystä, josta ministeri Mikkonen puhui ja joka olisi tehokas väline tällaiseen hybriditilanteeseen, niin jos me katsoimme tuonne Latvian, Liettuan, Puolan sekä Kreikan rajoille, niin tämä rajamenettely ei tule kyseeseen niissä tilanteissa, kun tulee sellaisista lähtömaista ihmisiä, jotka saavat lähtökohtaisesti alle 20 prosentissa kansainvälistä suojelua. Ja tämä tarkoittaa sitä, että jos meille tulee Lähi-idästä, Pohjois-Afrikasta tuotetaan ihmisiä rajalle, niin käytännössä katsoen ei mene niin, että nämä henkilöt rajamenettelyssä vain tutkitaan nopeasti, vaan heidät siirretään turvapaikkajärjestelmään. Ja kuten tässä edustaja Juvonenkin viittasi, niin semmoista henkilöä, joka tulee Suomeen, on kyllä hyvin vaikea saada täältä pois, ja tämä on se fakta, mikä meillä löytyy myöskin tilastoista sekä sen me tiedämme. Siinä mielessä toivoisin, että kun rajamenettelystä puhutaan, niin puhutaan sitten tosiasiallisesti sen sisällöstä ja siitä, kuinka tosiasiallisen tehokas keino se tällaisessa tilanteessa on, mitä se ei kyllä tämän direktiivin osalta ole.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Tynkkynen

14.39 Sebastian Tynkkynen ps: Arvoisa puhemies! On aivan totta, ministeri, että tosiaan tässä keskustelussa ei kovin paljoa suoraan juuri tähän hallituksen esitykseen liittyen käyty keskustelua, mutta me pidämme teidän läsnäoloanne täällä erittäin arvokkaana. Meillä on hyvin vähän mahdollisuuksia, varsinkin opposition kansanedustajilla, kysyä ja haastaa maahanmuuttoon liittyvistä asioista, ja siksi on hyvä, että maahanmuuttoesityksen yhteydessä voidaan käydä tätä keskustelua. Kyselytunnissa kerran viikossa on paljon asiaa, ja siksi esimerkiksi maahanmuutosta emme pääse keskustelemaan tarpeeksi. Ja toisaalta nämä tilanteet, mitä tapahtuu — nämä uhat, että sieltä kohta saattaa tulla ihmisiä — eivät odota sitä, että puolen vuoden päästä joku just siihen liittyvä maahanmuuttopykälä siellä voitaisiin kansanedustajina keskustella.

Mutta en saanut vastausta tähän kysymykseeni tai sitten en ymmärtänyt, oli niin monitulkintainen vastaus. Eli onko teillä poliittinen tahtotila siihen, että nimenomaan tässä valmistelussa tullaan toimimaan — jos on kyse tällaisesta vihamielisestä, laajamittaisesta

Pöytäkirjan asiakohta PTK 45/2022 vp

maahantulon aiheuttamisesta Suomen puolelle Venäjältä — niin, että se estettäisiin, että sieltä ei edes otettaisi ihmisiä tälle puolelle? Onko teillä tahtotila siihen, että se valmistelu lähtisi nimenomaan tästä näkökulmasta? — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja vielä edustaja Niemi ja sen jälkeen ministeri Mikkonen.

14.41 Veijo Niemi ps: Kiitos, arvoisa herra puheenjohtaja! Arvoisa ministeri, vuonna 2015 poliisina ollessani olin itse asiassa tämän asian ytimessä, kun Tampereella vastaanotimme ja tein näitä haastatteluja sinne tulleille turvapaikanhakijoille. Olin myös asian ytimessä, kun noin sata maastapoistokuljetusta suoritin sitten niille henkilöille, joista todettiin, että he eivät ole täällä asiallisesti.

Onko nyt millään tavalla varauduttu, jos tällainen tilanne toistuu, siihen, että esimerkiksi Ruotsin kautta tulee tänne se noin 34 000 turvapaikanhakijaa, jotka eivät olleet kirjautuneet? Jos he ovat tulleet jo koko Euroopan halki, Dublin-sopimuksen mukaan heidän olisi pitänyt kirjautua siellä ensimmäisessä maahantulomaassa. Voiko tässä käydä jälleen niin, että Suomi Pohjolan perukkana on se viimeinen pesä, mihin tullaan täysin suoraan, ja me joudumme kaikki vastaanottamaan, tekemään tämän kaiken työn? Onko varauduttu SM:n puolella siihen, että täytyy saada huomattavasti lisää poliiseja tekemään näitä turvapaikkaselvityksiä? Ja keitä ovat ne, arvoisa ministeri, keitä ajattelit tähän poliisia avustaviksi henkilöiksi? Onko heillä riittävää kokemusta? 2015:han näihin tehtäviin otettiin hiltain eläköityneitä poliiseja, jotka pystyivät tekemään näitä hommia. Onko tässä samantyylinen ajatus? — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja nyt vielä ministeri Mikkonen.

14.42 Sisäministeri Krista Mikkonen (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Tosiaan tätä valmiuslakikysymystä, josta nyt paljon nousi kysymyksiä, hallitus paraikaa valmistelee, ja sen sisällöstä on myös tarkoitus huomenna jo päästä tiedottamaan. Siinä mielessä en tässä rupea sitä sen enempää avaamaan. Siinä ovat tietysti oikeusministeri Henriksson ja oikeusministeriö, jotka ovat valmisteluvastuussa, mutta nimenomaan me halutaan varmistaa ja ei nyt ainoastaan valmiuslailla vaan tämän normaalin lainsäädännönkin eri kohdilla, että meillä on riittävästi välineitä vastata erityyppisiin hybrdivaikuttamisen keinoihin. Tämä lainsäädäntö nyt omalta osaltaan, mistä nyt keskustellaan, on yksi keino.

Sitten tietysti on hyvä muistaa se, että itse näissä tilanteissa tietysti Rajavartiolaitos operatiivisesta toiminnasta vastaavana katsoo, miten milloinkin näihin vaikuttamisyrityksiin rajalla vastataan. Siinä ovat myös viranomaiset yhdessä, [Mari Rantasen välihuuto] ja tähän toimintaan liittyviä suunnitelmia myös koko aika päivitetään erilaisiin skenaarioihin ja myös harjoitusta tehdään. Siinä mielessä asioihin on varauduttu.

Tässä edustaja Niemi otti esille tämän vuoden 2015 tilanteen — kun olitte ollut itse ihan siellä käytännön työssäkin tai on siitä tietoa ja kokemusta. Juuri tietysti mietitään, miten käytännössä tämäntyyppisissä erilaisissa tilanteissa tehtäisiin, miten voitaisiin esimerkiksi tässä tapauksessa, jos me saadaan apua EU:n turvapaikkavirastolta, sieltä viranhaltijoita tai ihmisiä tekemään tätä työtä, vapauttaa esimerkiksi poliisin resursseja tai Rajan resursseja sitten taas muuntotyypiseen työhön. Sehän on yksi keino tässä myös. On myös kysymys sii-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 45/2022 vp

tä, miten muutoin on ollut aikaisemmissa lakimuutoksissa esimerkiksi Maahanmuuttoviraston viranhaltijoiden mahdollisuus tehdä sitä rekisteröintiä niin, että se taas vapauttaa poliisia esimerkiksi niihin muihin, oleellisempiin tehtäviin, ja näin jokainen voi myös tavaltaan keskittyä siihen ydinosaamiseensa. Siinä tietysti tätä erilaista lainsäädäntöä ollaan myös tarkennettu, niin että se on tänä päivänä paremmin mahdollista kuin se oli esimerkiksi silloin vuonna 2015.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Edustaja Rantanen.

14.45 Mari Rantanen ps: Arvoisa puhemies! Olen kyllä aavistuksen verran harmissani siitä, että vaikuttaa siltä — niin kuin äsken luetteloin näitä, mitä laajamittaisen maahantulon osalta on tehty, ja ministeri Mikkonen viittasitte tähän valmiuslakiin, mitä sieltä on tulossa — että meillä on se tilanne, että mehän varaudumme, tai oikeastaan hallitus varautuu, siihen, että me otamme vaan kaikki vastaan. Me otamme kaikki vastaan, ja me olemme valmiita jopa siihen, että mitään ylärajaa ei ole, te niputatte koko laajamittaisen maahantulon samaan nippuun, ja tämä on todella huolestuttavaa, ja minä kyllä... [Mauri Peltokangas: Ja se on vaarallista!] — Se on varmasti vaarallistakin, mutta täytyy sanoa, että kyllä kaikin puolin haluaisin vedota hallitukseen, että nyt ei ole aika minkäänlaiseen ideologiseen höperehtimiseen, vaan nyt on sen aika, että tämä koko sali pitää huolta siitä, että meidän kansallinen turvallisuus on numero yksi ja kaikki asiat, joita se vaatii, tehdään ja ne tehdään yhdessä ja hyvällä yhteistyöllä ja laajalla konsensuksella.

Tämä on kyllä sellainen asia, mikä hallituksen olisi omassa piirissään nyt hyvä käydä läpi. Nimittäin näin me emme voi jatkaa, jos teidän esityksenne tähän asiaan jatkuvat tällä samalla systeemillä, jossa siis huolehditaan vain siitä, että palvelut ovat nopeita ja palvelut ovat sujuvia. Tällä tavalla meillä on hyvin äkkiä tilanne, jossa meillä on satojatuhansia ihmisiä tässä maassa, ja tiedätte varmasti itsekin, että se ei kyllä ylläpidä yleistä järjestystä eikä turvallisuutta eikä nimenomaan kansallista turvallisuutta.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Tynkkynen.

14.47 Sebastian Tynkkynen ps: Arvoisa herra puhemies! Edustaja Rantasen tavoin jäin kyllä aika huolestuneena kuuntelemaan tätä vastausta, koska siitä ei käynyt selkeästi ilmi se, että olisitte, ja myöskin hallitus, valmiita siihen, että tällainen Suomeen tuleva vihamielinen maahanmuuttotyöntö, suoraan sanottuna, oltaisiin valmiita pysäyttämään. Minä uskon satavarmasti, että te saisitte koko eduskunnan tuen sille, että tällainen ongelma tilkittäisiin. Se on sitten eri asia, jos ideologisesti haluaa vaikka, että tänne Suomeen tulee valtavasti maahanmuuttoa. Se sitten vaaleista riippuen voidaan voimasuhteilla päättää. Te voitte pojauttaa sen kiintiöpakolaisten määrän vaikkapa kymmeniintuhansiin. Mutta jos tätä käytetään sotatoimena Suomea vastaan ihmisiä hybrdivaikuttamisen keinoin, niin se on sellainen asia, että sitä ei saisi tällaisen ideologisen maahanmuuton väylänä tai mahdollistamisena käyttää, koska se on yksi osa sotatyökalupakkia, kun ollaan kriisin keskellä. Ja tämä pitäisi pysäyttää. Minä uskon, että tullette saamaan siihen täyden eduskunnan tuen, opposition tuen. Jos te ette siihen ole valmiita, niin voin kyllä luvata sen, että sen jälkeen oppositio kyllä tulee pitämään ääntä — ja aivan älyttömän paljon, ja kaikkialla — koska tämä on Suomen turvallisuudelle yksi oleellisimpia asioita tällä hetkellä. — Kiitos.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 45/2022 vp

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Said Ahmed.

14.48 Suldaan Said Ahmed vas: Kiitos, puheenjohtaja! Suomen turvallisuus on varmasti yhteinen asia, ja olen samaa mieltä siitä, että olemme kaikki huolissamme Suomen turvallisuudesta, ja se on ihan ymmärrettävää. Toisaalta pitää myös ymmärtää, että meitä sitovat kansainväliset velvoitteet, mitä tulee turvapaikanhakijoiden, pakolaisten vastaanottamiseen. Mutta tässä ehkä oppositiolla on nyt jonkunlainen tahallinen väärinymmärrys niin, että halutaan näitä asioita ehkä tahallaan sekoittaa keskenään.

Tässä kukaan varmasti ei ole sinisilmäinen niin, että halutaan altistaa suomalaisia informatiovaikuttamiselle tai tällaiselle, jos joku vieras valtio haluaa käyttää pakolaisia. [Sebastian Tynkkynen: Ei me puhuttu informatiovaikuttamisesta mitään!] Elikkä tavallaan, jos tulee sellainen tilanne, että meitä kohtaan kohdistetaan tällaisista pakolaisvirtaa ohjatuna, varmasti siihen ollaan valmiita reagoimaan, [Sebastian Tynkkynen: Millä tavalla?] mutta tällä hetkellä myöskään sellaista ei ole niin kuin näköpiirissä. Elikkä minun mielestäni on myös käsittämätöntä tällaisessa tilanteessa mustamaalata tällaisia uhkakuvia, jotka eivät ole nyt jo tällä hetkellä meidän näköpiirissämme. [Mauri Peltokangas: Hybridivaikuttamisesta puhutaan ministerin suulla!]

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Vielä edustaja Peltokangas.

14.50 Mauri Peltokangas ps: Kiitos, arvoisa puhemies! Hyvää keskustelua, ja mielenkiintoni heräsi siinä vaiheessa, kun kollegani kysyivät muutaman kerran ministeriltä yleisilanteesta, kun lakia säädetään. Ministeri sitten sanoi, että tämä on nyt vain pieni osa, että tässä hän ei ala sitten vastaamaan muihin juttuihin. Sehän olisi helppoa ministerin tehdä koko laki pienissä osissa ja vastata aina kansanedustajille, että kun tässä nyt käsitellään tätä pientä osaa, niin eipä lähdetä siihen kokonaiskeskusteluun. No, keskustelemme siitä sitten huomenna, kun valmiuslaki, kuten toitte esiin, tuodaan keskusteluun ja otetaan ne asiat esiin.

Siitä, mitä tässä edustaja Said Ahmed juuri toi esiin, en saanut kyllä minkäänlaista kopiaa, koska sieltä tuli vähän sentyylistä tekstiä, että me mustamaalaamme, että puhutaan hybridivaikuttamisesta, kun ministeri puhuu hybridivaikuttamisesta ja kun hallitus valmistautuu hybridivaikuttamiseen. Minä en saanut tästä ajatuksesta minkäänlaista järjestystä otetta, mutta se ei liene minun ongelmani sinällään.

Jos meillä on ongelma ja me olemme lainsäädäntöä ongelmaa varten kasaamassa, niin toivoisin, että se ongelma nostetaan pöydälle ja tehdään ne lakimuutokset, joita se ongelma vaatii, että se voidaan ratkaista. Nythän siis tilanne on se, mikäli minä olen ymmärtänyt oikein, että hybridivaikuttamisen kohdalla, jos esimerkiksi vieras valtio usuttaa Suomen rajojen sisäpuolelle vaikka nyt esimerkkinä kymmeniätuhansia ihmisiä, meidän arvoisa ministerimme ottaa heidät kaikki avosylin vastaan ja ohjaa Migrin palveluihin. Tähän kohtaan voin sanoa, että olen todella huolissani — todella huolissani — [Tuomas Kettunen pyytää vastauspuheenvuoroa] koska ei ole mitään keinoa, ei ole tuotu, ei valiokuntatyössä ole tullut vastaan, ei ole tullut vastaan tässä salikeskustelussa mitään keinoa ja tahtotilaa siihen, että todellakin pysäyttäisimme näiden massojen tulemisen Suomeen. Puhutaan vain siitä, että kaikki tehdään, keinoja on, mutta kun kysytään suoraan, onko tahtotilaa vakavimmassa mahdollisessa paikassa tehdä ne ratkaisut, että ne mahdolliset ihmisvirrat voidaan tyrehdyttää, niin tähän ei vastaukseksi riitä se, että sanotaan, että juu, kyllähän siihen ilman

Pöytäkirjan asiakohta PTK 45/2022 vp

muuta pyritään, mutta jostain ne kaikki saavat kuitenkin tulla sisälle. Tätähän te viestitätte koko ajan eduskunnalle. Tämä on minun mielestäni hyvin vastuutonta tilanteessa, missä tällä hetkellä Eurooppa elää, tilanteessa, missä Suomi tällä hetkellä on.

Hienoa olisi tehdä lainsäädäntöä, joka toimii, ei sellaista, mikä on ideologian värittämää. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Nyt, arvoiset edustajat, tätä keskustelua varten tässä yhteydessä varatut 45 minuuttia on ylitetty, mutta jos ministeri Mikkonen vielä lyhyesti vastaa, niin pääsemme eteenpäin.

14.53 Sisäministeri Krista Mikkonen (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Todellakin valmiuslakia ollaan tuomassa huomenna, ja silloin me tiedämme, mitä siellä esitetään. Minä en ole se vastuuministeri, joka valmiuslakia valmistelee, ja sen takia en tässä todellakaan pysty siihen liittyviin kysymyksiin yksityiskohtaisesti menemään, mutta sen voin sanoa, että nimenomaan myös siinä laissa etsitään niitä keinoja ja välineitä, miten voidaan puuttua erilaiseen hybridivaikuttamiseen, ja nimenomaan tämä hybridivaikuttaminen otetaan sinne yhdeksi laukaisevaksi tekijäksi ja siihen liittyviä toimivaltuuksia sitten valmiuslain ollessa voimassa sinne listataan. Voidaan tietysti sanoa, että tämä nimenomainen lakiesitys on riittämätön, ja kuten olen monta kertaa sanonut, tähän on kokoelma erilaisia lainsäädännön muutoksia, joita olemme tehneet, valmistelua on aloitettu tällä hallituskaudella jo ihan alusta alkaen ja jo viime hallituskaudellakin sitä tehtiin, ja nyt näitä eri lainsäädäntömuutoksia pala palalta astutetaan voimaan.

Sitten tämän hybridivaikuttamisen käytännön tilanteisiin vastaamiseksi meillä on Rajavartiolaitoksella ja muilla viranomaisilla selkeä valmius, selkeät suunnitelmat, miten siihen operatiivisesti sitten puututaan, jos tällainen tilanne tulee. Siinä mielessä voidaan olla vakuuttuneita siitä, että meidän viranomaisemme, rajaviranomaiset ja muut, eivät todellakaan ole sinisilmäisiä tai katso, että tällaisiin ei olisi varauduttu. [Mari Rantasen välihuuto] Itse pidän päinvastoin huolestuttavana sitä, jos levitetään sellaista mielikuvaa kansalaisten keskuuteen, että emme olisi tällaisiin tilanteisiin varautuneita.

Olemme varautuneet ja toimimme tietenkin asianmukaisesti silloin, jos tällainen tilanne on käynnissä, [Mauri Peltokangas: Toivottavasti huomenna kerrotte, miten varaudutaan!] ja samanaikaisesti huolehdimme siitä, että myös meidän lainsäädännöstämme tilkitään erilaiset puutteet ja saamme sen ajantasaiseksi myös tällaisiin hybridivaikuttamiskeinoihin vastaamiseksi.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Keskustelu ja asian käsittely keskeytetään. Asian käsittelyä jatketaan tässä istunnossa päiväjärjestyksen muiden asiakohtien tultua käsitellyiksi.

Asian käsittely keskeytettiin kello 14.55.

Asian käsittelyä jatkettiin kello 16.24.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 45/2022 vp

Puhemies Matti Vanhanen: Nyt jatketaan aiemmin tässä täysistunnossa keskeytetyn asiakohdan 7 käsittelyä. — Keskustelu jatkuu. Edustaja Mäkelä.

16.24 Jani Mäkelä ps: Arvoisa puhemies! Tämä keskustelu tosiaan jäi hieman kesken aiemmin, ja ministeri on valitettavasti jo ehtinyt poistua paikalta vastaamasta kysymyksiin. Lähinnä se jäi auki ainakin omalta kohdaltani, että kun täällä toistuvasti perättiin ministeriltä lainsäädännöllisiä keinoja siihen, että tätä turvapaikanhaun oikeutta voitaisiin rajoittaa kriisitilanteissa, esimerkiksi valmiuslain nojalla, ja että valmiuslain uudistuksen tulisi huomioida tällainen tarve, niin ministeri jatkuvasti kiersi sen kysymyksen sanomalla, että meillä on nyt keinoja puuttua tällaiseen hybrdivaikuttamiseen turvapaikanhaulla — meillä on keinoja. Meillä on keinoja, Rajavartiolaitoksella on keinoja, viranomaisilla on keinoja, mutta mitä ne keinot voivat konkreettisesti olla? Kuitenkin Suomi on oikeusvaltio, jossa kaiken viranomaistoiminnan täytyy perustua lakiin. Ellei viranomaisella ole laissa säädettyä toimivaltuutta tehdä jotakin, niin viranomainen ei voi niin toimia tai hän voi joutua siitä vastuuseen lain edessä. Jopa ministeri toimii tässä asiassa virkavastuulla, eli ministeri ei voi antaa sellaista määräystä, joka ei perustu mihinkään lakiin, koska jos ministeri näin toimii, hän on vastuussa siitä määräyksestä lain edessä, ja viranomainen ei voi totella ministeriä, jollei laki mahdollista ministerin käskyn tottelemista — ei ministeri voi antaa lainvastaisia käskyjä.

Eli näin tiukasti tämä asia pitää karrikoida, että saataisiin ulos ministeriltä jonkinlainen vastaus siihen kysymykseen, onko lainsäädäntöön nyt tulossa muutoksia, jotka tällaisen turvapaikanhakuoikeuden keskeyttäisivät kriisitilanteessa, vaiko eikö niitä ole tulossa lainsäädäntöön, koska ellei niitä ole lakipykälissä, niitä oikeuksia silloin ei Suomessa ole.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Tynkkynen.

16.26 Sebastian Tynkkynen ps: Kiitoksia, arvoisa herra puhemies! Itsekin omalta osaltani lyhyesti kommentoin sitä keskustelua, mitä käytiin. Harmillista, että nyt kyseiset edustajat eivät ole paikalla. Viitataan erityisesti edustaja Suldaan Said Ahmedin puheenvuoroon, jossa hän totesi sillä tavalla, että ei ole näköpiirissä sellainen tilanne, että tänne voisi kohdistua tätä hybrdivaikuttamista pakolaisten muodossa, että niitä tulisi sieltä Venäjän rajalta, puskettaisiin sen yli — ei ole näköpiirissä tällaista tilannetta. Se on jo tapahtunut, on tapahtunut Valko-Venäjällä, on tapahtunut jo Suomessa Venäjän vastaisella rajalla ihan vain muutamia vuosia sitten. On jo tapahtunut ja sen lisäksi on myös näköpiirissä [Mauri Peltokangas: Kyllä!] ja on näköpiirissä jopa siinä määrin, että huolimatta siitä, että hallitus ei ole nyt halunnut hakea sellaista ratkaisua, mitä me perussuomalaiset on esitetty, niin he ovat kuitenkin varautuneet siihen tilanteeseen, että tämä tulee tapahtumaan. Hallituksen tunnustamanakin on näköpiirissä, että hybrdivaikuttamista ihmisten elämällä saatetaan käyttää Suomea vastaan. Näin ollen toivon, että tällaisia argumentteja ei enää käytettäisi tässä keskustelussa, koska tämä on ihan hallituksen toimestakin tunnustettu tilanne, että näköpiiri löytyy ja vahvasti. — Kiitos.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin hallintovaliokuntaan.